

PRECISIÓ RESPECTE DEL TOPÒNIM
CELLUA (PALLARS)*

En l'article que amb el títol *Jurament de pau i treva del comte Pere Ramon de Pallars Jussà al bisbe d'Urgell. Transcripció i estudi lingüístic* va aparèixer en aquesta mateixa revista (vol. 5 (1992-1993), ps. 147-169),¹ en transcriure la forma *Cellua* (Pere de Cellua) del document, que es conserva en còpia, vaig interpretar que aquest nom «no correspon a cap topònim antic o modern conegut al Pallars Jussà ni a les comarques veïnes» (*o.c.*, p. 154, nota 13), i proposava la lectura correcta *Cellers* (Pere de [Cellers]) d'acord amb el context històric i geogràfic d'aquest document.

Posteriorment, però, he pogut comprovar per l'obra d'Ignasi M. Puig i Ferraté, *El monestir de Santa Maria de Gerri* (2 vols., Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1991), que aquest topònim ha existit. En l'«índex de topònims, antropònims i matèries» I. Puig informa: «Cellua, nom primitiu de Solduga, muntanya de, límit meridional de la selva de Pentina» (*o.c.*, vol. II, p. 444), la qual selva o bosc, com el mateix lloc, avui despoblat, de Solduga es troba en l'antic terme Baén, avui agregat al de Gerri de la Sal, al Pallars Sobirà.² Aquesta afirmació es basa en les dades següents:

En el document 241 (1245, abril, 28), provinent del cartoral de Gerri, hi figura «Bernardus de Cellua» (*o.c.*, vol. II, p. 169); el doc. següent, núm. 242 (1246, juny, 11) es refereix a una terra «in loco ubi dicitur Celdua» (*o.c.*, p. 169); en el doc. 272 (1290, gener, 12) hi figura «G. de

* Aquest treball s'emmarca dins el projecte d'investigació PB94-0894 de la DGICYT del Ministerio de Educación y Ciencia.

1. També inclòs en el llibre J. MORAN, *Treballs de lingüística històrica catalana* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994), ps. 95-117.

2. El municipi es denomina ara oficialment amb el nom impropri i artificios de Baix Pallars.

Saldua». Però la precisió més gran es troba en el doc. VII fals de Gerri, datat fictíciament el 21 de juliol de 940, el qual en relació amb la donació de la «silvam de Pentita [Pentina]» dóna com a límits: «de parte meridie in ipso monte de Cellua et pervadit usque in Riumaior [Riu Major] sive in riu Nocharie [la Noguera Pallaresa] quomodo discurrit aqua» (o.c., p. 409). Cal tenir en compte que, si bé el document és fals, les dades geogràfiques que hi figuren han d'ésser exactes.³

De fet, des del punt de vista de la lingüística històrica, la forma *Celdua* del doc. 242 sembla que hauria d'ésser anterior a *Cellua*, puix que la llei fonètica *ld > ll* amb evolució posterior *ll > ul* és regular en català. Però és molt possible que hi hagués hagut una refecció, o que la forma *Cellua* no prosperés, com el cas de CALDAS > Cal·les > Caldes,⁴ i a partir de *Celdua > Saldua* (doc. 272) podem deduir fàcilment *Salduga*, amb [ɣ] epentètica antihiàtica, i de *Salduga*, *Solduga* per assimilació de la vocal àtona inicial al tret labial de la tònica: *e-ú > o-ú*.

De tota manera, no és clar si Pere de Cellua, l'home del comte Pere Ramon, va prendre el seu cognom del lloc Cellua o Salduga del terme de Baén a què ens hem referit o bé d'un altre topònim també anomenat Salduga o el Mas de Salduga, del terme de Llimiana (Pallars Jussà). Pel context del document ens decantaríem per aquesta darrera possibilitat, puix que s'inclou en l'àrea de domini d'aquest comte, tal com es dedueix dels altres topònims que hi figuren (veg. el mapa i la relació de topònims del nostre treball esmentat, ps. 151 i 168-169 respectivament); però no fóra gens estrany que els dos topònims homònims estiguessin relacionats, és a dir que el *Solduga* de Llimiana al Pallars Jussà fos una projecció humana i onomàstica del del Pallars Sobirà, efectuada en ocasió de la repoblació de l'àrea de Llimiana que impulsaren en la segona meitat del segle XI el pare i l'avi matern del comte Pere Ramon, és a dir el comte Ramon V de Pallars Jussà i Arnau Mir de Tost.

JOSEP MORAN

3. Segons I. Puig, els documents «falsos» de Gerri foren redactats al darrer quart del segle XI a fi de justificar dominis i propietats del monestir (o.c., vol. 1, p. 101).

4. Veg. Joseph GULSOY, *Estudis de gramàtica històrica* (València / Barcelona, 1993), p. 169 i ss.